

тиском на довкілля, вимагає скоординованих зусиль педагогів у розробці загальної стратегії екологічної культури, освіти й виховання, важливим аспектом якої є формування екологічної і технологічної компетентності учнів з розробленням методики екологічно-технологічного навчання.

Список використаних джерел:

1. Глуханюк В.М., Коломієць Д.І. Аспекти екологічного виховання школярів на заняттях трудового навчання. *Сучасні інформаційні технології та інформаційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ-Вінниця : ДОВ "Вінниця", 2008. Вип. С. 75-79. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/4330> (дата звернення: 03.03.2026).
2. Глуханюк В.М., Шимкова І.В., Гаркушевський В.С., Цвілик С.Д., Іванчук А.В. Екологічна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій у закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць. Вип. 65. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. С. 124-135. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-65-124-136>
3. Глуханюк В.М. (2012) Психолого-педагогічні аспекти формування екоцентричного світогляду особистості в навчально-виховному процесі. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 31, 318-324. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/40683> (дата звернення: 03.03.2026).
4. Ліпський П. Ю. На шляху до освіти сталого розвитку: необхідність зміни ціннісних орієнтацій людей. Взаємодія школи та громадських екологічних організацій у вихованні ціннісного ставлення школярів до природи: Мат-ли Всеукраїнської наук.-практ. конф. Київ: Центр екологічної освіти та інформації, 2004. С. 1-8.
5. Петришин О.Л. Особливості екологічної підготовки бакалаврів. Педагогічні проблеми екологічної підготовки майбутніх інженерів. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2006. № 1. С. 40-47.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.56>

Анна Брижата
м. Вінниця, Україна
Науковий керівник: Тетяна Грінченко

МУЦІО КЛЕМЕНТІ: КОМПОЗИТОР, ПІАНІСТ, ПЕДАГОГ

Анотація. У статті розглянуто життєвий та творчий шлях Клементі Муціо – видатного композитора, піаніста та педагога епохи класицизму. Проаналізовано основні етапи його біографії, творчу спадщину, музичне оточення та вплив на розвиток фортепіанного мистецтва. Особливу увагу приділено педагогічним творам композитора,

зокрема циклу *Gradus ad Parnassum*. Визначено значення творчості Клементі для формування фортепіанної школи Європи та розвитку піаністичної техніки.

Ключові слова: Клементі Муціо, фортепіанне мистецтво, музичний класицизм, фортепіанна педагогіка, сонатина, музична освіта.

Abstract. article examines the life and creative activity of Muzio Clementi, an outstanding composer, pianist and teacher of the Classical era. The main stages of his biography, his creative heritage and musical environment are analyzed. Particular attention is paid to the pedagogical works of the composer, especially the cycle *Gradus ad Parnassum*. The study highlights Clementi's contribution to the development of piano technique and the formation of European piano pedagogy.

Keywords: Muzio Clementi, piano art, classical music, piano pedagogy, sonatina, music education.

Епоха музичного класицизму стала важливим етапом у розвитку європейської музичної культури. Саме в цей період відбулося становлення фортепіано як провідного інструмента концертної та камерної музики. Вагомий внесок у розвиток фортепіанної музики та виконавського мистецтва в Європі кінця XVIII – початку XIX століття зробив Клементі Муціо (італ. Muzio Clementi; 23 січня 1752 – 10 березня 1832) – композитор, піаніст, педагог, музичний видавець та підприємець. Він здобув широку популярність в Англії, де більшу частину життя працював музикантом, викладачем та підприємцем у сфері музичного виробництва. Його діяльність охоплювала різні сфери музичного життя: концертну практику, педагогіку, композиторську творчість, а також розвиток музичного видавництва. Завдяки цьому Клементі став однією з ключових постатей у формуванні фортепіанного мистецтва кінця XVIII – початку XIX століття.

Творча спадщина М. Клементі відіграла значну роль у музичній освіті. Його твори широко використовуються у педагогічній практиці музичних шкіл, коледжів та консерваторій. Особливо популярними є сонатини та етюди, що сприяють розвитку техніки піаніста. Орім того, характеристика творчості композитора є важливою для розуміння процесу становлення фортепіанної музики в епоху класицизму.

Метою даної статті є аналіз життєвого шляху, дослідження основних етапів біографії, аналіз творчої спадщини, мистецького бачення, визначення ролі музичного оточення у формуванні творчості М. Клементі та розкриття значення його педагогічної діяльності.

Муціо Клементі народився у Римі в родині ювеліра, де ще з дитинства виявив музичні здібності. Його батько підтримував інтерес сина до музики та сприяв його музичній освіті. Навчався Клементі у місцевих музикантів, зокрема у органіста Кордічеллі, розвиваючи свої навички гри на клавесині та фортепіано. З молодих років він працював як органіст у римських церквах. Важливим етапом у житті композитора стало знайомство з англійським меценатом Пітером Бекфордом, який запросив молодого музиканта до Великої Британії. Саме там Клементі отримав можливість поглиблено вивчати теорію музики, композицію та вдосконалювати свою виконавську майстерність.

У 1770-х роках Клементі здобув професійне визнання як віртуозний піаніст, гастролюючи в Європі, зокрема, у Парижі та Відні, де його гра вражала слухачів віртуозно досконалою технікою та художньою виразністю (3).

З 1786 року він поселився у Лондоні. Тут він зосередився на композиції, викладацькій діяльності та видавничій справі. На відміну від багатьох колег, М. Клементі був успішним бізнесменом. В 1798 році він заснував фірму Clementi & Co. (пізніше Collard & Collard) з виробництва фортепіано та нотне видавництво. М. Клементі особисто вдосконалював конструкцію фортепіано, прагнучи досягнення більшої потужності звуку та тривалості звучання (*legato*). Маючи власні музичні фабрики та видавництва, Клементі відіграв важливу роль у популяризації сучасних фортепіанних творів і розвитку музичної індустрії того часу (2).

Творчість М. Клементі охоплює різні музичні жанри. Найбільш значну частину його доробку становлять твори для фортепіано. Серед них: фортепіанні сонати, сонатини, етюди, варіації, камерна музика. Його перу належить понад 100 сонат, декілька сонатин, а також симфонії, увертюри і оркестрова музика. Його пізні твори за драматизмом наближаються до бетховенського стилю, хоча фортепіанна музика принесла йому найбільшу славу, його симфонії демонструють майстерне володіння оркестровим письмом.

Особливо важливе місце у педагогічному репертуарі займають Сонатини Оп. 36. Вони широко використовуються в музичних школах і сприяють формуванню технічних навичок молодих піаністів (1).

Найбільш масштабним педагогічним твором композитора є цикл «*Gradus ad Parnassum*» («Сходження на Парнас», 1817-1826), що складається зі ста етюдів та є класичним навчальним матеріалом для багатьох поколінь піаністів, на яких виховувалися К. Черні, Ф. Шопен і Ф. Ліст. Це справжня «енциклопедія» фортепіанної техніки та стилів – від строгих фуг до романтичних кантилен.

Композитор розглядав фортепіано не лише як інструмент, але й як засіб музичної освіти, його твори вирізняються логічною структурою, виразною мелодійністю та технічною вимогливістю. Саме тому сучасники називали його «батьком фортепіанної музики», а його педагогічні методики відіграли вирішальну роль у формуванні англійської школи піанізму. М. Клементі жив у період розквіту віденського класицизму. Його сучасниками були: Вольфганг Амадей Моцарт, Йозеф Гайдн, Людвіг ван Бетховен.

Однією з найвідоміших подій в історії музики став творчий поєдинок між Клементі та Вольфгангом Амадеєм Моцартом, який відбувся у 1781 році у Відні в присутності імператора Йосифа II. Цей музичний конкурс продемонстрував високий рівень виконавської майстерності обох композиторів.

М. Клементі працював у тісному контакті з багатьма своїми учнями, серед яких І. Б. Крамер, І. Мошелес, Дж. Фільд та Ф. Калькбреннер. Така співпраця вплинула на поширення його методики та стилю викладання. Також він

активно підтримував сучасних композиторів, видавав їхні твори у своїх музичних видавництвах, серед яких були й твори Людвіга ван Бетховена.

М. Клементі здійснив значний внесок у розвиток фортепіанної педагогіки. Його музичне мислення характеризується прагненням розширити технічні можливості фортепіано, його твори вирізняються складною фактурою, поліфонічним мисленням, чіткою формою, технічною складністю, його інструктивний матеріал спрямований на розвиток техніки пальців, координації рук, музичної виразності, виконавської майстерності. Педагогічні принципи композитора вплинули на формування європейської піаністичної школи.

Творчість Муціо Клементі відіграла важливу роль у розвитку європейської музичної культури. Його діяльність поєднувала композиторську творчість, виконавство, педагогіку та музичне видавництво. Спадщина композитора стала основою для розвитку фортепіанної техніки та музичної освіти. Світогляд Клементі був тісно пов'язаний із прагненням до вдосконалення музичної майстерності та виховання молодих талантів. Він бачив фортепіано інструмент не лише як концертний інструмент, але як засіб розвитку музичної думки, техніки та художнього сприйняття музики. Його педагогічні праці не зникли з музично-методичних публікацій, а продовжують використовуватися у навчальному процесі і до сьогодні. Муціо Клементі залишив по собі глибоку культурну спадщину, яка включає як численні музичні твори, так і фундаментальні педагогічні праці. Його творчість вплинула на формування фортепіанної техніки наступних поколінь виконавців і сприяла становленню фортепіано як провідного музичного інструменту у класичній музиці.

Список використаних джерел:

1. Аберт Г. (2001). Історія музики. Київ: Музична Україна, 2001.
2. Конен В. Д. (1997). Історія зарубіжної музики. Київ: Музична Україна, 1997.
3. Plantinga L.(1997). Clementi: His Life and Music. Oxford University Press, 1977.
4. Rosen C.(1997). The Classical Style. New York: Norton, 1997.
5. Sadie S. (2001). The New Grove Dictionary of Music and Musicians. London, 2001.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.57>

Вікторія Голиборода

м. Вінниця, Україна

Науковий керівник: Тетяна Грінченко

НАВЧАННЯ МУЗИЦІ ЗА МЕТОДОМ СІНІЧЕ СУДЗУКІ

Сучасна музична педагогіка характеризується активним пошуком ефективних методів навчання, спрямованих не лише на формування виконавських навичок, а й на всебічний розвиток особистості учня. Особлива увага приділяється ранньому музичному розвитку дітей, створенню сприятливого музично-освітнього середовища та гуманістичному підходу до навчання. У цьому контексті значного поширення набув метод навчання музиці, розроблений японським вчителем Сініче Судзукі, який став одним із найвідоміших альтернативних педагогічних напрямів у світовій музичній освіті.

Актуальність теми зумовлена широким застосуванням методу С. Судзукі в різних країнах світу, його впливом на розвиток музичної педагогіки та необхідністю наукового осмислення можливостей його використання в системі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Метою даної статті є ознайомлення з методом С. Судзукі, його позитивним впливом на розвиток музичних здібностей учнів.

Формування методу навчання музиці Сініче Судзукі відбувалося в складному історичному, соціальному та культурному контексті першої половини ХХ століття. Японія у цей період переживала активні процеси модернізації, інтенсивного запозичення західноєвропейських культурних моделей та реформування системи освіти. Музична педагогіка, зокрема інструментальне виконавство, поступово інтегрувалися в освітній простір країни, яка переважно залишалася елітарною та орієнтованою на обмежене коло обдарованих учнів.

Сініче Судзукі народився в родині майстра з виготовлення скрипок. Це середовище відіграло ключову роль у його становленні: з дитинства він був оточений музичними інструментами, звуками та процесом створення музики. Водночас Судзукі не виявляв раннього виконавського таланту, що згодом суттєво вплинуло на його педагогічні погляди. Власний досвід поступового й непростого опанування інструменту переконав його в тому, що музичні здібності не є виключно вродженими.

Важливим етапом у формуванні світогляду Судзукі стало його навчання та перебування в Європі, зокрема в Німеччині, де він ознайомився з традиціями західноєвропейської класичної музики та академічними методами викладання. Саме там він зіткнувся з жорсткою системою відбору, орієнтованою на «обдарованих», що часто ігнорувала індивідуальні темпи розвитку учнів. Це

протиставлення між потенціалом дитини та педагогічною практикою змусило його замислитися над альтернативними шляхами навчання.

Повернувшись до Японії після Другої світової війни, С. Судзукі працював із дітьми в умовах складної соціальної реальності. Повоєнний період характеризувався моральною та культурною кризою, що актуалізувало питання виховання нового покоління. Судзукі розглядав музику не лише як мистецтво, а як засіб формування особистості, здатної до співчуття, дисципліни та взаєморозуміння. Саме в цей час він остаточно сформулював ідею «виховання таланту» (Talent Education), наголошуючи на ролі середовища, а не спадковості.

Ключовим історичним чинником становлення методу стала аналогія з процесом оволодіння рідною мовою. Судзукі звернув увагу на універсальний факт: усі діти, незалежно від здібностей, успішно опановують складну мовну систему завдяки постійному слуханню, повторенню та підтримці дорослих. Перенесення цього принципу в музичну педагогіку стало революційним для свого часу, оскільки суперечило поширеному уявленню про музику як сферу, доступну лише «обраним».

Таким чином, історичні передумови виникнення методу Судзукі були спричинені соціально-культурною трансформацією Японії ХХ століття, впливом європейських музично-педагогічних традицій, особистий життєвий і професійний досвід С. Судзукі, а також післявоєнною потребою в гуманістичних моделях виховання, переосмисленням ролі середовища у формуванні здібностей дитини.

В основі методу С. Судзукі лежить гуманістична педагогіка, орієнтована на розвиток особистісних якості дитини. Центральною ідеєю є виховання не лише музиканта, а передусім гармонійної, морально розвиненої особистості. Музика в цьому контексті розглядається як засіб формування характеру, дисципліни, чуйності та емоційної культури. Сам метод ґрунтується на таких педагогічних засадах, як віра в потенціал кожної дитини, поступовість і систематичність навчання, тісна співпраця між викладачем, учнем і батьками, домінування позитивної мотивації над оцінюванням і критикою.

Основними принципами навчання за методом Судзукі є:

1) Навчання з раннього віку. Заняття музикою розпочинаються у дошкільному віці (3–5 років), коли психофізіологічні особливості дитини сприяють активному розвитку слуху, пам'яті та моторики. Ранній початок не означає перевантаження, оскільки навчання переважно має ігровий та природний характер.

2) Пріоритет слухового сприйняття. На початковому етапі головну роль відіграє слухання музики. Учні щоденно слухають твори, які згодом будуть вивчати і виконувати. Таким чином формується інтонаційне мислення, музична пам'ять і відчуття стилю.

3) Навчання через наслідування. Діти навчаються, копіюючи викладача, подібно до того, як вони наслідують мовлення дорослих. Цей принцип зменшує страх помилки та сприяє природному засвоєнню технічних навичок.